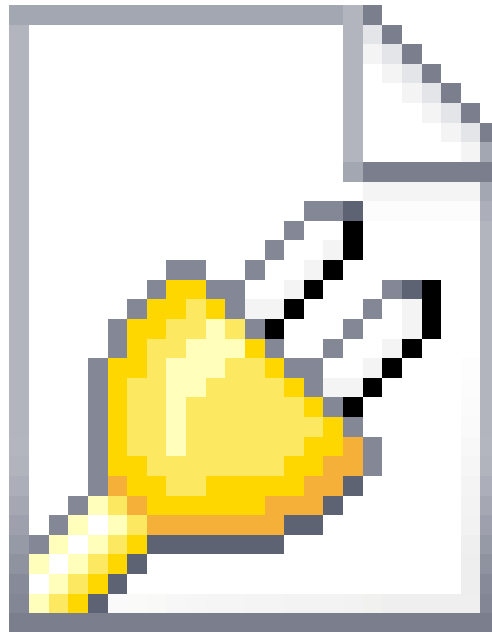

Małpy pamiętają wydarzenia sprzed lat

Autor tekstu: **Ed Yong**

Tłumaczenie: **Marta Wierzbicka**

W punkcie kulminacyjnym filmu produkcji Pixara, *Ratatouille*, kęs tytułowej potrawy przenosi krytyka kulinarnego do szczęśliwych czasów dzieciństwa. Podobną scenę opisuje Marcel Proust w *W poszukiwaniu straconego czasu*, kiedy to smak magdalenki zanurzonej w limonkowej herbacie przywodzi autorowi na myśl ciotkę Leonie. Wielu z nas może sobie przypomnieć takie chwile — kiedy konkretna kombinacja doznań zmysłowych — zapachu, smaku, czy dźwięku — przenosi nas do przeszłości.

Czy zwierzęta również mają podobne doświadczenia? Czy magazynują wspomnienia ze swego życia, które mogą być przywołane przez odpowiednie bodźce? Według nowego eksperymentu Gemmy Martin-Ordas, Dorothe Berntsen i Josepha Calla, owszem tak, przynajmniej w przypadku dwóch gatunków: szympanсів i orangutanów.

W 2009 roku grupa badawcza zamknęła 12 naczelnych w kilku połączonych z sobą klatkach. Na oczach małp ukryli w różnych skrzyniach dwa narzędzia i umieścili je w połączonych pomieszczeniach. Zadaniem małp było zapamiętanie, gdzie znalazły się narzędzia, których potrzebować będą do zdobycia trudno dostępnego jedzenia w kolejnym teście. Robiły to czterokrotnie.

Przez kolejne trzy lata naczelnice żyły zwyczajnie. Jadły, spały, żyły w swoich grupach i brały udział w wielu innych badaniach. Następnie, w 2012 roku jedenaście z nich wprowadzono ponownie do tego samego ciągu pomieszczeń ze skrzyniami z narzędziami rozmieszczonymi w tych samych miejscach. Wszystkie, oprócz jednego osobnika, udały się prosto do skrzyń i wyciągnęły narzędzia. Pamiętały.

Call był zaskoczony, "jak szybko znalazły narzędzia, gdy tylko otworzyliśmy drzwi. Wszystkim udało się to za pierwszym razem, bez podpowiedzi, bez prób i błędów. W 2009 nie wiedziały, że wezmą udział w takim badaniu, nawet naukowcy nie planowali powtórzenia eksperymentu trzy lata później. Równocześnie, siedem innych osobników, które nie brały udziału w pierwotnym eksperymencie, nie udało się do skrzyń, a tylko chodziły po klatkach.

To rzecz niezwykła: w ciągu trzech lat jedenastkę naczelnych wprowadzano do tych pomieszczeń. Pracowały z innymi naukowcami w badaniach nad używaniem narzędzi i umiejętnością współpracy. Grupa Martin — Ordas przetestowała je nawet w tych samych pomieszczeniach, ale w innych zadaniach. Najwyraźniej jednak złożyły elementy pierwotnego eksperymentu — badaczy, położenie i zadanie, w całościowe wspomnienie. Kombinacja tych elementów, powtórzona w 2012 roku, przeniosła je do 2009, tak, jak ratatouille czy magdalenka sprawiły, że Anton Ego i Marcel Proust poczuli się znów jak dzieci.

W drugim eksperymencie grupa badaczy przetestowała dziesięć szympanców i orangutanów (w tym kilka tych samych osobników) dając im inne zadanie. Tym razem narzędzia schowano w pojemnikach i umieszczono w innych miejscach w obrębie klatek. Pokazano małpom to ustawienie najpierw tylko raz, a ponownie po dwóch tygodniach. Tak jak poprzednio, w ciągu trzydziestu sekund wszystkie małpy, poza jedną, udały się od razu w kierunku narzędzi. Dla porównania, jedenaście osobników, które nie brały udziału w poprzednim eksperymencie, potrzebowały ponad pięć minut na znalezienie narzędzi.

Okres tygodni czy lat nie wydaje się długi biorąc pod uwagę fakt, że jesteśmy w stanie przypomnieć sobie wydarzenia sprzed dekad. Należy jednak pamiętać, że jeszcze w latach 70-tych nie wiedzieliśmy, czy zwierzęta posiadają pamięć epizodyczną — pamięć co, gdzie i kiedy.

Najwyraźniej kanadyjski psycholog, Endel Tulving uważał, że nie, i stworzył pojęcie pamięci epizodycznej. Sądził, że tego rodzaju wspomnienia zależą od naszych umiejętności językowych i są cechą wyłącznie ludzką. Mylił się: pamięć epizodyczna należy do szeregu umiejętności psychicznych, które niegdyś uważane były za wyłącznie ludzkie, lecz w rzeczywistości posiadają ją również zwierzęta.

Nicky Clayton z Uniwersytetu w Cambridge przeprowadziła serię owocnych eksperymentów na modrowronce kalifornijskiej wykazując, że ptaki te są w stanie zapamiętać miejsce przechowywanego jedzenia a nawet to, które zapasy są najświeższe. Inni naukowcy znaleźli podobne przykłady wśród naczelnych, kolibrów, szurów a nawet pszczoł. Jednak w każdym z tych eksperymentów zastosowano odstęp co najwyżej tygodnia. Dla porównania, Martin — Ordas, Bernsten i Call wykazali, że szympansy i orangutany są w stanie pamiętać co, gdzie i jak nawet po trzech latach.

„Nie znamy ich górnej granicy pamięci” mówi Call. „Możliwe, że przechowują wspomnienia dużo dłużej i planowane są badania mające na celu sprawdzenie tego.”

„Nie jestem gotów powiedzieć, że naczelne posiadają pamięć autobiograficzną tak jak my” mówi. Te wspomnienia odgrywają ważną rolę w naszym życiu towarzyskim, bo możemy się nimi nawzajem dzielić, jak to uczyniłem w pierwszym akapicie. Nie wiemy, czy inne zwierzęta robią podobnie. „Powiedziałbym, że udokumentowaliśmy pewne elementy ludzkiej pamięci autobiograficznej obecnej także u naczelnych i możliwe, że również u innych zwierząt” mówi Call.

[Apes remember specific events from years ago](#)

Źródło: Martin-Ordas, Berntsen & Call. 2013. Memory for Distant Past Events in Chimpanzees and Orangutans. *Current Biology*. <http://dx.doi.org/10.1016/j.cub.2013.06.017>

[Apes remember specific events from years ago](#)

Phenomena, 18 lipca 2013r.

Ed Yong

Mieszka w Londynie i pracuje w Cancer Research UK. Jego blog „Not Exactly Rocket Science” jest próbą zainteresowania nauką szerszej rzeszy czytelników poprzez unikanie żargonu i przystępną prezentację.

[Strona www autora](#)

[Pokaż inne teksty autora](#)

(Publikacja: 27-07-2013)

Oryginał. (<http://www.racjonalista.pl/kk.php/s,9141>)

Contents Copyright © 2000-2012 Mariusz Agnosiewicz

Programming Copyright © 2001-2012 Michał Przech

Właścicielem portalu Racjonalista.pl jest Fundacja Wolnej Myśli.

Autorem portalu jest Michał Przech, zwany niżej Autorem.

Żadna część niniejszych opracowań nie może być wykorzystywana w celach komercyjnych, bez uprzedniej pisemnej zgody Właściciela, który zastrzega sobie niniejszym wszelkie prawa, przewidziane w przepisach szczególnych, oraz zgodnie z prawem cywilnym i handlowym, w szczególności z tytułu praw autorskich, wynalazczych, znaków towarowych do tego portalu i jakiegokolwiek jego części.

Wszystkie elementy tego portalu, wliczając w to strukturę katalogów, skrypty oraz inne programy komputerowe są administrowane przez Autora. Stanowią one wyłączną własność Właściciela. Właściciel zastrzega sobie prawo do okresowych modyfikacji zawartości tego portalu oraz opisu niniejszych Praw Autorskich bez uprzedniego powiadomienia. Jeżeli nie akceptujesz tej polityki możesz nie odwiedzać tego portalu i nie korzystać z jego zasobów.

Informacje zawarte na tym portalu przeznaczone są do użytku prywatnego osób odwiedzających te strony. Można je pobierać, drukować i przeglądać jedynie w celach informacyjnych, bez czerpania z tego tytułu korzyści finansowych lub pobierania wynagrodzenia w dowolnej formie. Modyfikacja zawartości stron oraz skryptów jest zabroniona. Niniejszym udziela się zgody na swobodne kopiowanie dokumentów portalu Racjonalista.pl tak w formie elektronicznej, jak i drukowanej, w celach innych niż handlowe, z zachowaniem tej informacji.

Plik PDF, który czytasz, może być rozpowszechniany jedynie w formie oryginalnej, w jakiej występuje na portalu. **Plik ten nie może być traktowany jako oficjalna lub oryginalna wersja tekstu, jaki prezentuje.**

Treść tego zapisu stosuje się do wersji zarówno polsko jak i angielskojęzycznych portalu pod domenami Racjonalista.pl, TheRationalist.eu.org oraz Neutrum.eu.org.

Wszelkie pytania prosimy kierować do redakcja@racjonalista.pl